

בש"פ 1903/18 - רפאל מרואני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 1903/18

לפני: כבוד השופט ג' קרא

המבקש: רפאל מרואני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים בתיק עמ"ת 10262-02-18 שניתנה ביום 6.2.2018 על ידי כב' השופטת שירלי רנר

בשם המבקש: עו"ד מנחם שטאובר
בשם המשיבה: עו"ד קובי מושקוביץ

החלטה

1. בקשת רשות ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים בעמ"ת 10262-02-18 (כב' השופטת ש' רנר) מיום 6.2.2018, בגדרה התקבל עררה של המשיבה על החלטת בית משפט השלום בירושלים במ"ת 13962-01-18 מיום 5.2.2018 (כב' השופט ד' ריכטר), והוחלט על מעצרו של המבקש מאחורי סורג ובריח עד לתום ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדו בת"פ 13939-01-18.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 7.1.2018 הוגש לבית משפט השלום בירושלים כתב אישום נגד המבקש, יליד שנת 1997, וכנגד שני נאשמים נוספים (הנאשמים 1 ו-3, ולהלן יחד: הנאשמים). כתב האישום מחזיק שישה אישומים, שניים מתוכם מיוחסים למבקש. אישומים 1-4 מייחסים לנאשמים עבירות סחר או הספקת סמים מסוכנים שבוצעו בערב יום 25.12.2017. על פי האישום החמישי, בהמשך לאירועים המתוארים באישומים 1-4, הנאשמים נראו כשהם נכנסים ויוצאים מדירה בירושלים אשר נשכרה על ידי המבקש מבעליה (להלן: הדירה). במהלך חיפוש שנעשה בדירה התגלה סך של 16,970 ₪ במזומן וסמים מסוג קנבוס וחשיש במשקל כולל של 637.49 גרם. כן נמצאו בדירה הטלפונים הניידים של הנאשמים והמבקש.

במעשים אלו החזיק המבקש דירה והתיר להשתמש בה לשם צריכת סם מסוכן, מכירתו או עשיית עסקה אחרת בו. למבקש יוחסה עבירה לפי סעיף 9(א) ו-9(ד) לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: פקודת הסמים המסוכנים) ועבירה של החזקה ושימוש בסמים שלא לצריכה עצמית לפי סעיף 7(א) ו-7(ג) לפקודת הסמים המסוכנים וסעיף 29(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

האישום השישי ייחס למבקש עבירה של הפרת הוראה חוקית לפי סעיף 287(א) לחוק העונשין. זאת, לאחר שבהליך קודם שהתנהל נגד המבקש נקבע כי ישהה במעצר בית בבית הוריו בירושלים, עם אפשרות ליציאה בין השעות 17:00 ל-21:00 בליווי אחד מהוריו (מ"ת 42428-09-16). ביום 25.12.2017 בשעה 19:45 לערך, שהה המבקש בדירה ללא נוכחות אחד מהוריו, ובמעשיו אלו הפר הוראה חוקית כאמור לעיל.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של המבקש ושל הנאשמים עד לתום ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדם. בהחלטה מיום 15.1.2018 דחה בית משפט השלום (כב' השופט ד' ריכטר) את טענות המבקש כי היה קורבן תמים לפעילותם העבריינית של הנאשמים וכי לא היה מודע לכך שהדירה שימשה לצרכי סחר והחזקת סמים, וקבע כי קיימות ראיות לכאורה לכל המיוחס למבקש ולנאשמים בכתב האישום. עוד נקבע כי עבירות הסמים מקימות עילת מעצר סטטוטורית לפי סעיף 21(א)(1)(ג)(3) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), וכי ביחס למבקש, שביצע את המיוחס לו בעודו ממתין לגזר דין בהליך קודם שהתנהל בעניינו תוך שהוא מפר את תנאי שחרורו, קמה גם עילת מעצר עצמאית מכוח סעיף 21(א)(2) לחוק המעצרים. לבסוף, הורה בית המשפט על הכנת תסקיר שירות מבחן בעניינם של המבקש והנאשמים, זאת נוכח גילם הצעיר והחובה לשקול אפשרות לחלופת מעצר.

בתסקיר שהוגש בעניינו של המבקש ביום 22.1.2018 הומלץ על מעצרו עד תום ההליכים. שירות המבחן התרשם כי חרף גילו הצעיר, נוכח מגמת ההסלמה בהתנהגותו של המבקש, רמת הסיכון הנשקפת ממנו, ושליטת נזקקותו לטיפול ארוך-טווח בתחום ההתמכרויות במסגרת סגורה - חלופת מעצר ביתית בכלל, והחלופה המוצעת בבית הוריו בפרט, לא תאיין את רמת הסיכון הנשקפת ממנו ולא תהווה עבורו מסגרת מציבת גבולות.

4. ביום 23.1.2018 התקיים דיון בתסקירי שירות המבחן, נשמעו עמדות הצדדים ורואינו מפקחים מוצעים. ביחס לנאשמים, אימץ בית המשפט את המלצת שירות המבחן, והורה על שחרורם למעצר בית בתנאים מגבילים ותחת

צו פיקוח. בעניינו של המבקש, בית המשפט ציין כי שירות המבחן איבד את האמון במבקש, אולם בניגוד לחוות דעתו של שירות המבחן, קבע כי הוא התרשם לטובה מהמפקחים המוצעים שראיין. על כן, הורה בית המשפט על עריכת תסקיר משלים שיבחן חלופת מעצר בפיקוח הורי המבקש ובפיקוח שני מפקחים נוספים. כן התבקשה חוות דעת מטעם הפיקוח האלקטרוני ביחס לחלופה המוצעת.

ביום 1.2.2018 התקבל התסקיר המשלים. שירות המבחן שב והדגיש כי הוריו של המבקש אינם מהווים גורמי סמכות עבורו והתקשו לגלות בעבר ערנות מספקת למצבו. גם בעת ששהה במעצר תחת פיקוחם, המבקש הפר את תנאי מעצרו מספר פעמים ונעצר בגין התנהגות שמשקפת מגמת הסלמה עבריינית, זאת על אף היותו מצוי בהליכים משפטיים וטיפוליים. אשר למפקחים הנוספים שהוצעו, צויין כי מדובר במפקחי עזר צעירים אשר אינם יכולים לאיין את מסוכנות המבקש כאשר המפקחים העיקריים הם הוריו. נוכח כל האמור, העריך שירות המבחן כי לא ניתן לאיין את רמת הסיכון הגבוהה הנשקפת מהמבקש, אף לא במעצר אלקטרוני, ולא המליץ על שחרורו ממעצר.

5. ביום 5.2.2018 התקיים דיון נוסף בעניינו של המבקש, בסופו החליט בית המשפט כי מתקיימים טעמים מיוחדים המאפשרים את מעצרו של המבקש בפיקוח אלקטרוני. כנימוקים להחלטתו מנה בית המשפט את היותו של המבקש בגיר צעיר שעבר הליך שיקומי ארוך שיכול לשוב לדרך הישר, שאפשר ליתן בו אמון בפעם האחרונה. בנוסף, נתן בית המשפט משקל לשיקולי אחידות במעצר לאור שחרורם של הנאשמים האחרים. בית המשפט העריך, ובניגוד לנאמר בתסקיר, כי הורי המבקש מגויסים לטובת פיקוח קפדני ודווקני וכי המפקחים הנוספים, על אף גילם הצעיר, אחראיים ומודעים לאחריות המוטלת עליהם כך שאין לפסול אותם. לאור האמור, סבר בית המשפט כי שילוב של פיקוח אנושי מוצלח עם פיקוח אלקטרוני מהווה מסגרת מספקת לאיין מסוכנותו של המבקש.

לפיכך, ובהתאם לחוות הדעת החיובית באשר להיתכנות המעצר בבית הוריו, הורה בית המשפט על מעצרו של המבקש בפיקוח אלקטרוני ובתנאים מגבילים.

6. המשיבה הגישה ערר על החלטה זו לבית המשפט המחוזי, בו נטען, בין היתר, כי בית משפט השלום שגה בכך שסטה מתסקירי המבחן השליליים, וזאת בניגוד להלכה לפיה סטייה כזאת תתאפשר במקרים חריגים בלבד בצירוף נימוקים כבדי משקל; כי לא מתקיימים טעמים מיוחדים המאפשרים מעצר בפיקוח אלקטרוני לאחר אישום בעבירות סמים לפי סעיף 22(ב)(1) לחוק המעצרים, בפרט בהעדר המלצה משירות המבחן ובהעדר מפקחים ראויים; כי פיקוח אלקטרוני אינו יכול להוות תחליף לפיקוח אנושי ראוי; כי עניינו של המבקש שונה משל הנאשמים האחרים וקמה בעניינו עילת מעצר עצמאית, בשל הפרתו את תנאי שחרורו; כי לא ניתן לתת אמון במבקש; ובגין כל אלה, יש להורות על מעצרו מאחורי סורג ובריח.

ביום 6.2.2018 קיבל בית המשפט (כב' השופטת ש' רנר) את הערר בהסתמך על האמור בתסקירים, לפיהם אין מקום לשוב ולתת אמון במבקש, ומשהאמון הוא תנאי בסיסי לכל חלופת מעצר, לא היה מקום לשחרר את המבקש. מה גם שהמבקש עצמו הביע אמביוולנטיות באשר לחלופת המעצר המוצעת.

הבקשה והתגובה לה

7. על החלטה זו הוגשה בקשת רשות הערר שלפניי. לטענת המבקש, בית משפט המחוזי לא נתן משקל מספק לגילו הצעיר של המבקש ולהליך השיקומי שעבר. עוד נטען כי בית משפט קמא לא נדרש בהחלטתו לשאלה עקרונית אודות יתרונותיה של ערכאה דיונית לעומת ערכאת ערעור או לאבחנה בין סוג המסוכנות הנשקפת מהמבקש. לשיטת המבקש, יתרונו היחסי של שירות המבחן הוא באפיון "מסוכנות סובייקטיבית", קרי רצון הנאשם לבצע את העבירה, בעוד שלבית המשפט יכולת לבחון שיקולים נוספים כגון "מסוכנות אובייקטיבית", קרי יכולת פיזית לבצע את העבירה. על כן טוען המבקש כי משהורה בית משפט השלום על מעצר בפיקוח אלקטרוני במגבלות ובתנאים המונעים אפשרות מעשית שישוב לבצע עבירות, מתאינת מסוכנותו.

עוד טוען המבקש כי לא ניתן משקל להתרשמותו הבלתי אמצעית של בית משפט השלום מהמבקש וממפקחיו; כי המסוכנות הנשקפת מהעבירות שיוחסו לנאשמים ששחררו גבוהה מזו שבעבירה שיוחסה למבקש; כי יש לשמור על אחידות בתנאי המעצר; וכי החלטת בית משפט המחוזי לא הייתה מנומקת דיה. על כן טוען המבקש כי יש לבטל את החלטת בית משפט המחוזי ולהורות על מעצרו בפיקוח אלקטרוני.

8. המשיבה מתנגדת לבקשה למתן רשות לערור. לגישה כלל אינה מעוררת שאלות עקרוניות החורגות מעניינו הפרטי של המבקש ולא מתקיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות דיון ב'גלגול שלישי'. ביחס לטענות גופן נטען כי בשונה מהנאשמים האחרים בפרשה, בית משפט קמא לא נתן במבקש אמון, וזאת מכיוון שבעת שעבר הליך שיקומי והיה נתון בתנאים מגבילים ובפיקוח בני משפחתו, הוא עבר עבירות נוספות, חלקן מאותו הסוג. מטעמים אלו, לטענתה, לא מתקיים השלב הראשון בבחינת חלופת מעצר ולא ניתן להורות על מעצר בפיקוח אלקטרוני.

עוד טוענת המשיבה כי צדק בית משפט קמא בכך שאימץ את המלצת שירות המבחן - אשר מלווה את המבקש מזה תקופה ארוכה ואינו נותן יותר אמון במבקש - ביחס לתנאי המעצר וביחס למפקחים המוצעים, וכן ביחס להבחנה בין המבקש ובין הנאשמים, שאינם בעלי עבר פלילי ובעניינם התקבל תסקיר חיובי ומפקחיהם נמצאו מתאימים.

בנוסף טוענת המשיבה כי בעניינו של המבקש קמה עילת מעצר סטטוטורית שקובעת מסוכנות ביחס לעברייני סמים: למבקש עבר פלילי וקשרים לעולם הסמים, והפרות של תנאי שחרור שניתן בעניינו תסקיר שלילי. כל אלה מעידים על חוסר יכולת לתת בו אמון.

דיון והכרעה

9. לאחר עיון בבקשה, בתגובה לה ובצרופותיהן הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות.

10. הלכה היא כי בית משפט זה יתן רשות לערור על החלטה בעניין מעצר רק במקרים בהם עולה שאלה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים, או מקום בו קיימות נסיבות חריגות המצדיקות זאת, כגון מניעת עוול קשה, פגיעה שאינה מידתית בזכויות הנאשם, או שגגה ברורה בהחלטת המעצר (ראו: בש"פ 6228/17 שמואל נ' מדינת ישראל, בפסקה 8 (14.8.2017); בש"פ 9993/17 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (21.1.2018)).

11. בענייננו, חרף ניסיון המבקש לשוות לבקשתו נופך עקרוני, טענותיו מופנות כנגד יישום ההלכות הקיימות על עניינו, ואין מדובר במקרה המצדיק מתן רשות לערור.

אמנם לערכאה הדיונית יתרון בקביעת ממצאי עובדה והתרשמות בלתי אמצעית ממפקחי המעצר, כאשר על בסיס התרשמות חיובית מהוריו של המבקש, החליט בית משפט השלום להורות על חלופת המעצר, אך משלא נמצאו בהחלטתו של בית משפט השלום נימוקים כבדי משקל שהצדיקו סטייה מהמלצה שלילית של תסקיר שירות המבחן (ראו: בש"פ 3286/07 מדינת ישראל נ' בן אליעזר עמר נתנאל (16.04.2007)), יכול היה בית המשפט המחוזי להסיק מסקנה אחרת ממכלול הנסיבות שהיו בפניו. לאור מסוכנותו, התנהגותו פורצת הגבולות ואי מוראו של המבקש מפני החוק, כשלכל אלה נלוותה התרשמות שלילית של שירות המבחן כי אין ליתן אמון בו ובמפקחיו כי יקיים את תנאי שחרורו, לא מצאתי כי נפלה שגגה מלפני בית המשפט המחוזי.

כאן המקום לשוב ולהזכיר את ההלכה לפיה מקום בו נקבעו המלצות שליליות בתסקיר המבחן בהתייחס לאפשרות השחרור לחלופת מעצר, יתן בית המשפט משקל משמעותי להמלצות אלו (ראו, בהקשר אחר, בש"פ 6626/10 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 7 (21.9.2010)); בש"פ 7593/10 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 19 (24.10.2010)). אכן, בית המשפט אינו מחויב להמלצת תסקיר שירות המבחן ועליו לשקול קשת שיקולים רחבה מזו העומדת בפני שירות המבחן. עם זאת, תנאי בסיסי בבחינת חלופת מעצר הוא מתן אמון במבקש עצמו שיקיים את תנאי מעצרו או שחרורו (בש"פ 769/15 אבו עסב נ' מדינת ישראל, בפסקה 17 (9.2.2015)); בש"פ 8389/15 אבו כאטר נ' מדינת ישראל, בפסקה 18 (27.12.2015)). האמון שנותן בית המשפט בנאשם שיקיים את התחייבויותיו הינו הנדבך הראשון בלעדיו אין בהחלטה לשחרר נאשם בתנאים מגבילים או לעצרו בפיקוח אלקטרוני. הפיקוח האלקטרוני אינו אלא אמצעי פיקוח טכני שנועד להבטיח את קיום התחייבויותיו של הנאשם, ולא מחליף תנאי בסיסי זה. אמנם לבית המשפט הסמכות להתרשם באופן בלתי אמצעי מאישיותם של העומדים בפניו, אך בנסיבות בהן מצויה לפניו חוות דעת מקצועית של שירות המבחן בדבר אופיו של אדם והאמון שניתן לרכוש לו, ראוי שבית המשפט יתן לכך משקל בהחלטתו, כאשר הבחינה הרלוונטית היא מידת האמון שיש ליתן בנאשם עצמו ולא רק במפקחיו (בש"פ 9984/17 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני, בפסקה 12 (27.12.2017)). כעולה מהחלטת בית המשפט המחוזי, תנאי בסיסי זה לא מתקיים בענייננו.

12. לגופם של הדברים - בענייננו של המבקש קמה עילת מעצר סטטוטורית, וכמצוות סעיף 22ב(ב) לחוק המעצרים נדרשים "טעמים מיוחדים" בכדי להורות על מעצרו בפיקוח אלקטרוני. בהתחשב בהתרשמות השלילית של שירות המבחן מהמפקחים ובקביעותיו בדבר רמת המסוכנות הגבוהה של המבקש; הפרתו של המבקש את תנאי מעצרו בהליך קודם בענייננו; וההבחנה בין המבקש לנאשמים, כאשר לאחרונים אין עבר פלילי והתסקירים בעניינם היו חיוביים; לא מצאתי כי ניתן לתת אמון במבקש.

13. בשים לב למכלול השיקולים, סבורני כי מעצר בפיקוח אלקטרוני אינו יכול להלום את חומרת הסיכון העולה מן המבקש נכון לעת זו. בנסיבות אלה, לא מצאתי מקום להתערב במסקנה שאליה הגיע בית המשפט המחוזי.

סוף דבר, הבקשה לרשות ערר נדחית.

ניתנה היום, כ"ה בניסן התשע"ח (10.4.2018).

עמוד 5

שׁוֹפֵט

עמוד 6

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©